
Olav Ristes historiesyn

Britene og Norge i 1940

Av Finn Parr Nyquist, Oslo

Jeg takker Riste for hans svar på min kritikk av siste avsnitt i hans kronikk 1.12. Svaret forsterker inntrykket av at han ikke riktig har forstått hva som var situasjonen i april 1940. Jeg står følgelig fast ved hva jeg skrev.

Riste unnlater å sitere det omstridte avsnittet i sin helhet. Jeg må derfor hjelpe ham med dette ved å gjengi hans første påstand: At Storbritannia våren 1940 «ikkje mangla kapasitet til å hjelpe oss». Det faktiske forholdet var det motsatte. Etter 9. april – da Storbritannia med Churchills ord 10. april var blitt «lurt trill rundt» – var det ikke lenger nok at britene var overlegne til sjøs. For å kunne hjelpe oss måtte britene hatt til disposisjon tilstrekkelig militærmakt til å vinne slaget på norsk jord og i norsk luftrom. Det hadde de ikke. Og iallfall måtte de ha klart å føre frem det de hadde før de var for sent. Det klarte de ikke. Den britiske ledelsen utviste en fatal mangel på oversikt og besluttsomhet. Det er derfor uten betydning når Riste forklarer den utilstrekkelige innsatsen i Norge med at britene prioriterte andre strategiske oppgaver, forsvaret av imperiet i Middelhavet og i «Asia og Oseania» (!). Det britiske felttoget i Norge var fra starten av dømt til nederlag, og uansett om britene hadde satt inn «alt dei

makta». For de maktet ikke stort mer enn det de gjorde. I det aktuelle tidsrom hadde de hverken nok av soldater, kanoner eller fly til å forhindre at tyskerne fullførte erobringen av Norge. En som fulgte den britiske landstigningen i Norge på nært hold, var admiral Philip Vian. I boken «Action this Day» skriver han: «The lack of any air cover, wich was to prove fatal to the success of the whole campaign, was already a depressing feature.» (Mangelen på flydekning, som skulle vise seg å bli avgjørende for hele felttogets skjebne, var allerede et deprimerende faktum.)

Riste spør: «Kvifor heldt «the Royal Navy» seg stort sett borte frå Nordsjøen 9. april?» Bortsett fra en upresis formulering, så er svaret at så å si helt til siste minutt var admiralitetet og sjefen for «Home Fleet» i tvil om det dreiet seg om et tysk flåteutbrudd i Atlanterhavet, eller en landgangsoperasjon i Norge. Derfor disponerte de ikke riktig, og tapte verdifull tid. Hadde britene disponert riktig, ville *Weserübung* blitt *Weseruntergang*. Og med uoverskuelige konsekvenser for krigens videre gang. Riste spør også om hvorfor britenes plan om en gjenerobring av Trondheim ble oppgitt. Bortsett fra sommel og vakling, finner vi svaret på dette spørsmålet i en liten, men utmerket engelskspråklig fremstilling av historien om Norges krig - skrevet av Olav Riste, Magne Skodvin og Johs. Andersen. Her finner vi forklaringen på hvorfor det planlagte angrepet mot Trondheim ble avlyst, på side 52 heter det: «But inadequate forces, and total German superiority in the air, made it increasingly doubtful whether the operation had any chance of success.» (Men utilstrekkelige styrker, og total tysk overlegenhet i luften, gjorde det i stigende grad tvilsomt om operasjonen hadde noen sjanse til å lykkes.)

Dette er historien om 1940. Og det skulle gå fire år før Storbritannia og USA hadde bygget opp en tilstrekkelig kapasitet til å hjelpe noen av landene i det tysk-okkuperte Europa.

AP 30/12-94

107913